

הלכות שבת ערבירעג

יג אין צריך לברך ברכה אחרונה על כוס של קידוש¹⁰ בין של לילה בין של יום (בין שהוא יין בין שאר משקה¹¹) לפי שהקידוש הוא מצרכי הסעודה¹² והרי כוס זה מפל לסעודה ונפטר בברכת המזון שלאחר הסעודה כאלו שתהו בתוך הסעודה (עין סי' קע"ד¹³) (ואם שתה עוד קודם הסעודה מלבד כוס הקידוש אם הוא יין אין צריך לברך אחריו מטעם שנתבאר בס' קע"ד¹⁴ ואם הוא שאר משקה צריך לברך אחריו¹⁵ אלא אם כן יבדך ברכה אחרונה אחר כוס ברכת המזון כמו שנתבאר שם¹⁶):

יד אין צריך לברך על היין שבתוך הסעודה לפי שנפטר בברכת בורא פרי הגפן שבקידוש¹⁷ (עין סי' קע"ד¹⁸):

רעג שיהיה הקידוש במקום סעודה ובו י"ב סעיפים:

א אין קידוש אלא במקום סעודה¹⁹ שאם קידש בבית זה ואכל בבית אחר בין שהיה דעתו מתחלה לאכול בבית האחר²⁰ בין שקידש על דעת לאכול בבית זה ואח"כ נמלך לאכול בבית אחר²¹ לא יצא ידי חובתו בקידוש הראשון וצריך לחזור ולקדש קודם שיאכל בבית האחר בין בקידוש של לילה ובין בקידוש של יום²² שנאמר²³ וקראת לשבת עונג ודרשו חכמים במקום עונג סעודת שבת שם תהא קריאת הקידוש ואין צריך לומר שאם קידש ולא סעד אחריו כלל שלא יצא ידי חובת קידושו²⁴:

ב ואפילו בבית אחד מחדר לחדר שקידש בחדר אחד על דעת לאכול בחדר זה ואח"כ נמלך לאכול בחדר אחר וכן מבית לעליה או מעליה לבית צריך לחזור ולקדש²⁵

קונטרס אחרון

להבירו לפוטרו מחיובו בלא ברכה אם כן יכול הוא לברך א"פ שחבירו יודע, ולא הצריכו שבידך חבירו בעצמו אלא כשאין לו שום צורך בברכת חבירו רק מחמת ערבות בלבד²⁶.

ואף גם זאת אינה חובה גמורה²⁷ כי רבים חולקים עיין בי"י סי' תקצ"ד²⁸ בשם המרדכי²⁹ והר"ן³⁰ והגהות אשרי³¹ וכן כתב רמ"א שם³² וכן כתב הפרי חדש³³:

<p>ב תוס' שם פ"ב כ"ד"ה דיי קידוש. רא"ש שם פ"ב ס"ה. מור ושוע' ס"א.</p> <p>ג עובדא דרב הונא שם קא, א. ר"ן שם ר"ה ושמענין. בי"י חסי' הסי' ש"ע ס"ב.</p> <p>ד רמב"ם פכ"ט ה"י. מור ושוע' סי' רפ"ב ס"א. וכ"ה לקמן שם ס"ב.</p> <p>ה ישע"י נה, יג.</p> <p>ו מ"ז ס"ק א. וכדלעיל סי' רע"א מ"ט וש"נ. וראה מ"מ ועינים.</p> <p>ז עובדא דאביי שם. רש"י שם ר"ה אין קידוש. ר"ן שם ר"ה ושמענין. בי"י סוף חסי' ש"ע ס"ג.</p> <p>ח רב ענן בר תחליפא פמחים שם.</p>	<p>פו רא"ש שם סמ"ד. מור ושוע' ס"ו. וכ"ה לעיל סי' קע"י ח"ה וש"נ.</p> <p>פז וכ"ה לעיל שם. לקמן סי' תע"ג ס"ו.</p> <p>פח מור סוף חסי', וס' רצ"ב. מ"א שם ס"ק י"א.</p> <p>פט סעף ח וש"נ.</p> <p>צ סעף ג. וראה מ"מ ועינים.</p> <p>צא כדלעיל שם. וראה הע"ב (רות"ו) ח"ז ע' רע"ה.</p> <p>צב סעף ג.</p> <p>צג מור ושוע' ס"ו.</p> <p>צד סעף ה.</p>
--	--

סימן רעג

א שמואל פמחים קא, א. מור ושוע' ס"א.

ציונים לקונטרס אחרון

- מד כהא דלקמן סי' רעג ס"ו.
- מה שרק לכתחלה אין לו לקדש לאחרים שיודעים לקדש בעצמם, דלקמן סי' רעג ס"ו.
- מו שאפילו יחיד יכול להוציא תחלה את מי שאינו בקי.
- מז ר"ה סוף רמו ותשכא.
- מת ר"ה לר, ב ר"ה יחיד.
- מט ר"ה פ"ג ס"יג.
- נ סעף א.
- נא סי' תפט ס"ק ח וסי' תקפ"ה ס"ק ב, שחלק על המחבר סי' רעג ס"ד ופסק שמוציא אפילו הבקי.
- נדא וראה הקרי הלכות ח"ג כו, ב.

הלכות שבת רעג

רמז

במה דברים אמורים בנמלך אבל אם בשקידש היה דעתו לאכול בחדר אחר אין צריך לחזור ולקדש אם שני החדרים הם בבית אחד וכן מבית לעלה או מעלה לבית^ט (ומכל מקום לכתחלה טוב שלא לעשות כן שיש חולקים על זה) אבל מבית לבית^י או מבית לחצר^{יא} אינו מועיל מה שהיה בדעתו מתחלה על כך וצריך לחזור ולקדש כמו שנתבאר.

ומכל מקום אם בשעת אכילתו שם יכול הוא לראות משם את מקומו שקדש בו^{יב} ואפילו דרך הלון ואפילו מקצת מקומו^{יג} יש אומרים שזה נקרא קידוש במקום סעודה ששני מקומו^{יד} אלו במקום אחד לענין קידוש כמו שהן במקום אחד לענין צירוף לזימון^{טו} כמ"ש בס"י קצ"ה^{טז} ויש לסמוך על דבריהם בשעת הדחק:

ג. מפנה לפנה בבית אחד שקדש בו^{יז} על דעת לאכול כאן ואח"כ נמלך לאכול בו^{יח} בבית אחרת באותו בית ואותו הדר ואפילו הוא מרקלין גדול אין צריך לחזור ולקדש^{יט} שכל החדר נחשב מקום אחד ומכל מקום לכתחלה טוב שלא לעשות כן^כ שיש חולקים על זה^{כא}:

ד. וסוכה שהיא בתוך הבית אף על פי שמחיצות הסוכה מפסיקות בין חלל הסוכה לחלל הבית אינה בחדר בפני עצמו כיון שאין מחיצות עשויות לתשמש אלא לשם מצות סוכה^{כב} ולפיכך אם קדש בבית^{כג} ואחר כך נמלך לאכול בסוכה או להפך אין צריך לחזור ולקדש שהרי זה כמו מפנה לפנה^{כד} אבל אם מחיצות הבית מפסיקות^{כה} בין חלל הבית לחלל הסוכה אף על פי שפתח הבית פתוח לסוכה הרי זה כמחדר לחדר (ואם אין הסוכה סמוכה לבית אלא אויר החצר מפסיק ביניהם הרי זה כמבית לבית או מבית לחצר^{כו}):

ה. צריך לאכול במקום הקדוש לאלתר אחר הקדוש אבל אם לא אכל עד לאחר זמן לא יצא ידי חובתו^{כז} וצריך לחזור ולקדש קודם שיאכל ואין חילוק בין זמן קצר לזמן ארוך^{כח}.

במה דברים אמורים כשמתחלה בשקידש לא היה בדעתו לאכול מיד אבל אם היה בדעתו לאכול מיד אלא שאירעו אונס שלא אכל עד לאחר זמן יצא ידי חובתו ואינו

שאינו יכול לראות משם מקומו הראשון.
יח מ"א סק"א.
יט גירסת הר"ף שם. וראה ר"ן שם ד"ה סבור. שלמי הגבורים שם שם. ר"א שם. (כ, א) את א. ג"י ד"ה ובהר"א.
כ מרדכי פסחים שם ברעת הירושלמי. מ"א סק"ב. וראה לעיל סי' נה. סכ"א.
כא ראה הע"ב שם ע' רצ.
כב רמ"א ס"א.
כג מ"א שם.
כד ראה מ"מ וציונים. הע"ב שם.
כה אגור סי' שפז בשם מור"ל (שולחן החדשות סי' לב). רמ"א ס"ג.
כו מור"ל שם (שלמנר ואת מנעבדא דאבי פסחים שם, אף שיאכל שם למחר. ומה לומר גם לזמן קצר, שאוכל שם לאחר זמן באותו ילד). וראה בדי השלחן סי' פא ס"ק י.

ט תוס' שם ק. ב ר"ה דיו קדוש. רא"ש שם ברעת הירושלמי. מור וש"ע ס"א.
י ר"ן שם סו"ה סבור.
יא תוס' שם. רא"ש שם. מור וש"ע שם.
יב משמעות המור כשם רב שר שלום וש"ע שם כשם יש אומרים. וז"ה בס"י קעה ס"א (לענין הפסק באכילה).
יג מור כשם רב שר שלום. מגיד משנה פ"ב ה"ח בשם גאונים. ש"ע ס"א. וז"ה לעיל שם (לענין הפסק באכילה) תש"ג.
יד מ"א סק"ג. וז"ה לעיל שם.
טו משמעות הר"ן שם.
טז סק"ג א. וראה הע"ב (רות"י) ה"ז ע' רפו.
יז רמב"ם פ"ב ה"ח. וראה מגיד משנה שם. תוס' שם קא. א ר"ה אבל. רא"ש שם. מור וש"ע ס"א. וראה לעיל סי' קעה ס"ט הדינו אפילו יש מקום גבוה באמצע

הלכות שבת רעג

צריך לחזור ולקדש כשאוכל במקום הקדוש¹³ והוא שלא יצא ממקום זה משקידש עד שיאכל אבל אם יצא ביתיים צריך לחזור ולקדש¹⁴.

ואם מתחלה משקידש היה ברעתו שלא לאכול עד לאחר זמן ואפילו היה ברעתו ג"כ שלא יאכל בבית זה אלא בבית אחר ואח"כ נמלך ואכל מיד במקום הקדוש אינו צריך לחזור ולקדש¹⁵:

ז יכול אדם לקדש לאחרים אע"פ שאינו אוכל עמהם ואין בזה משום קידוש שלא במקום סעודה כיון שלהשומעים היוצאים ידי חובתן הוא מקום סעודה? ומכל מקום כיון שהוא אינו יוצא ידי חובתו בקידוש זה וכן אם כבר קידש לעצמו במקום סעודתו כיון שהוא אינו צריך לקידוש זה אין לו לקדש לאחרים לכתחלה¹⁶ אלא אם כן הם אינם יודעים לקדש בעצמם¹⁷.

ובשעריין אין קודש לעצמו צריך ליזהר שלא יטעום כלום מכוס של קידוש זה שאסור לו לטעום עד שקידש במקום סעודתו¹⁸ ואעפ"כ יכול לברך להם בורא פרי הגפן שבקדושו זה¹⁹ אף על פי שברכת הנהנין אין מי שאינו נהנה יכול להוציא אחרים אע"פ שאינם יודעים לברך מכל מקום ברכת בורא פרי הגפן של קידוש בין של לילה בין של יום²⁰ וכן ברכת המוציא כשמקדש על הפת²¹ אינו דומות לשאר ברכת הנהנין הואיל והן חובה וכמו שנתבאר בס' קס"ז²²:

ז הורו הגאונים שזה שאמרו חכמים אין קידוש אלא במקום סעודה אין צריך שיגמור שם כל סעודתו²³ אלא אפילו אם אכל כוית²⁴ או אפילו כוית מחמשת המינים²⁵ שמברכים עליהם בורא מיני מזונות או ששתה רביעית יין²⁶ מלבד כוס הקידוש²⁷ יוצא בזה ידי קדוש במקום סעודה ויכול לאכול אח"כ הסעודה במקום אחר בין מיד בין לאחר זמן²⁸ ואינו צריך לברך על הכוס קודם אותה סעודה²⁹ בין בלילה בין ביום שכיון שכבר יצא ידי קדוש במקום סעודה הרי סעודה זו האחרת דומה לסעודה שלישית של שבת³⁰ שאין צריך לברך על הכוס לפניה³¹:

ח אבל אם אכל פירות³² אפילו הרבה וכן אם שתה שאר משקים אע"פ שהם חמרי

כז נדרה"ל ואנור ורמ"א שם. מ"א סק"ה ממשמעות עובדא דרב הונא פמחוס קא, א.

כח מ"א שם. וראה מ"א יוצאים לסי' רעא סכ"ו. קצנור הלכות הערה 12.

כט ב"י סוף הסי'. רמ"א ס"ג. מ"א ס"ק ג. מ"ז סק"ב מעובדא דרבא קא, א.

ל רא"ש ריש ערבי פמחוס ס' ה (מרא המקדשין בבית הבנסת להוציא אורחים השבתים בחורים הסמוכים, ובדלעיל ס' רמב"א ומ"א). מור וש"ע ס"ד.

לא ראה ס' ערב ק"א סוף ס"ק ב, ודחינו כיון שיש כמה פוסקים המתירים, אבל ראה לעיל ס' ח ס"א וש"ג.

לב מור בשם בה"ג דל' קידוש (ג, ד). כל בו ס' לא בשם הר"ן נגאת (שערי שבתה דל' ר"ה ע' לב).

ש"ע שם. וכו"ה לעיל ס' ח ס"א. וראה ק"א ס' רעב סק"ב, ודחינו אף שירועים לברך בורא פרי הגפן, וראה גם סידור (ברכת ארומים ומשאיין) שנברך גם ברכת הדין

וישתה הדין והכלה (אף שהם יודעים). וראה הע"ב (יהות"ז) ח"ז ע' רעב. ולענין הברלה ראה לקמן ס' רצו ס"ז.

לג רא"ש שם. מור וש"ע שם. ובדלעיל ס' רמב"א ס"ג. רב אשי ר"ה כמ, ב. מור וש"ע שם.

לה רבינו יודים נתיב יב ח"א (פ, א). רמ"א ס"ד. ש"ע ס' קס"ז ס"ב.

לו לבוש ס"ד בתה"ה. מ"ז סק"ג. מ"א ס"ק ג.

לז סעוף כג וש"ג.

לח מור בשבט. ש"ע ס"ד.

לט דרושה סק"ג. מ"א סק"י.

מ מ"א ס"ק יא. וראה גם לקמן ס' ערב ס"ה. וראה לעיל ס' קפח מ"י ובישרה"ג שם אם יוצא בזה גם הסעודה.

מא מור וש"ע שם. מ"א סק"ה.

מב לבוש ס"ה. ב"ח ס"ג. מ"ז סק"ד. וראה ברי השלחן ס' פא ס"ק ב. קצנור הלכות הערה 13.

מג ראה לעיל ס' רמב"א וק"א שם ס"ק ג.

מד מ"א סק"ט.

מה מ"א שם.

מו סילקמן ס' רעא ס"ג.

מז מור וש"ע סוכ"ה.

הלכות שבת רעג

רמז

מדינה אינו יוצא ידי קידוש במקום סעודה¹⁰ לפי שהיין סועד הלכ¹¹ וחמשת המינים נקראים מונוי¹² לכך הם ראויים להקרא עליהם שם סעודה¹³ משא"כ בשאר משקים ופירות:

ט יש אומרים¹⁴ שאפילו שתי רביעית יין מכוס הקידוש יוצא בזה ידי קידוש במקום סעודה ולא הצריכו סעודה במקום קידוש אלא כשלא שתי רביעית שלמה אלא רוב רביעית ויש לסמוך על דבריהם לעת הצורך כגון בקידוש שבבית הכנסת או מילה ואין שם קמן להשקותו מכוס של ברכה ישתה גדול רביעית שלמה ויתכוין לצאת ידי חובתו כמו שנתבאר בסיומן רס"ט¹⁵ (ומכל מקום אם אפשר טוב שישתה עוד רביעית שלמה¹⁶ מלבד רוב רביעית שיוצא בו ידי חובת קידוש כדי לצאת לדברי הכל):

י אם קידש בתוך ביתו ושמע שכנו ושמע סעודה שכוון כשהוא בתוך בית שלו ושלחנו ערוך לפניו לאכול מיד באותו מקום יוצא בו ידי חובתו¹⁷ שהרי הוא שומע במקום סעודתו ואע"פ שהמקדש הוא במקום אחר אין בכך כלום והוא שיתכוין המקדש להוציא ידי חובתו¹⁸ ויתכוין הוא לצאת כשמועה זו ואפילו לכתחלה יכול אדם לקדש בביתו כדי שישמעו שכניו ויצאו ידי חובתן ואפילו אם הוא אינו אוכל עדיין ואינו יוצא בקדושה¹⁹ אלא שמקדש בשביל שכניו שאינן יודעים לקדש²⁰:

יא מי שבידו סמוך לבית הכנסת ושמע הקידוש בתוך ביתו מהשליח ציבור שמקדש בבית הכנסת אף על פי שמתכוין לצאת בו לא יצא²¹ לפי שבזמן הזה שאין לנו אורחים השוכנים אצל בית הכנסת אין השליח ציבור מתכוין כלל להוציא שום אדם בקדושה זה ואינו מקדש אלא מחמת המנהג²²:

יב לכתחלה צריך לאכול סעודת הלילה במקום שהנרות דולקות²³ ואף אם אוכלה מבעוד יום אין לו לאכול בחצר אף אם נהנה שם יותר מפני האויר או מפני הזכוכים²⁴ אבל אם הוא מצמער הרבה²⁵ בבית מפני השרב או מפני הזכוכים יכול לקדש ולאכול בחצר אף על פי שאינו רואה הנרות²⁶ שהנרות לעונג נצטוו ולא לצער²⁷ רק שיהיה שיהיו הנרות ארוכים שירדלקו עד הלילה כמו שנתבאר בסיומן רס"ז²⁸ ע"ש:

מח מ"א ס"ק יא.
מט ברכות ל"ה, ב. ש"ע ולבוש ס' רח ס"ז, סדר ברה"ג פ"א ה"ו (אף לנבי תמרים). וראה מ"מ תענינים.
נ ראה ברכות שם. ערוכ"ב ל', א. באר הגולה ס' רח ס"ז.
נא סדר ברה"ג שם. מ"מ תענינים.
נב ראה מ"מ תענינים.
נב משמעות מ"י ר"ה כתוב בתורתו, ורמ"א ס"ה. ראה מ"ח ר"ה כתבו הגאונים. מ"ז ס"ק ד ורמ"א ס"ק ה.
אבן העזר.
נג סע"ק ג.
נד ראה כדי השלחן ס' פא סק"ג.
נה סמ"ק ס' רפ (ע' רע"ב). הגה"מ פכ"ט (רמ"ב קושטא) ה"ח. רבינו ירוהם נתיב יב ח"א (פו, א).
נו וש"ע מ"ז. כדלעיל ס' נח פכ"ב שלענן להוציא ידי חובתו לא אמרו שצריך להיות במקום אדם. וראה לעיל ס' ר"ג מ"א, שם ברכת הדפן דיעה בברכת המצות שכולה להוציא בלי קביעות סעודה (כדלעיל ס"ו). וראה העניב (והח"ו) ח"ו ע' רצג.
10 מור וש"ע שם מ"ד בת, ב. ובדלקמן ס' תקפ"ט ס"ז.
11 ראה מ"מ תענינים. אה"ש שם ח"ג ע' קכ"א.
**12 מ"א ס"ק יג. מתנים פסחים ק"א, א ר"ה דאכלו ושתו. וכפי שנתבאר לעיל ס' רס"ט ס"ז.
13 כדלעיל ס"ז.
14 ב"י ר"ה ואם קידש. מ"א ס"ק יד.
15 ראה לעיל ס' רס"ט ס"ז.
16 רא"ש פ' נרבי פסחים מ"ד בשם י"א. מרדכי שם (לה, א) נבדא רבאבי פסחים ק"א, א. ש"ע ס"ז בשם מרש"ל בתורתו למור (שכשאנו נצמטער צורך). מ"א ס"ק פו. ובדלקמן ס' רס"ט ס"א.
17 שב"י הלכות ס' נח בשם רב"ה. הגהות הר"פ להשב"ץ ס' ג. כל בו ס' לא (כה, ג).
18 מרש"ל ורמ"א שם.
19 תשב"ץ ס' ג, בשם אב"ו רבי ברוך בשם רבינו שמחה משפיר"א. מור בשם הגאונים. ש"ע שם.
20 הגהות מימוניות פ"ה אות כ. ש"ע ס"ז.
21 סע"ק יג וש"ע.**